

Wiadomości Zootechniczne

ROK LVII (2019) NUMER 3 (303)

Państwowy Instytut Badawczy

ul. Sarego 2, 31-047 Kraków
tel. 666081176, 666081198, 666081202, fax 12 2856733
e-mail: wiad-zoot@izoo.krakow.pl internet: http://www.izoo.krakow.pl

Wydawnictwa własne IZ PIB

RADA REDAKCYJNA NAUKOWA

Przewodniczący:

dr hab. Katarzyna Ropka-Molik, IZ PIB Kraków

Członkowie: prof. dr hab. Paweł Bielański, IZ PIB, Kraków; dr hab. Ewa Czerniawska-Piątkowska, ZUT, Szczecin; prof. dr hab. Robert Eckert, IZ PIB, Kraków; prof. dr hab. Józefa Krawczyk, IZ PIB, Kraków; dr hab. Jolanta Opiela, prof. IZ PIB, Kraków; dr hab. Dariusz Piwczynski, prof. UTP, Bydgoszcz; dr hab. Justyna Więcek, SGGW, Warszawa; prof. dr hab. Piotr Zapletal, UR, Kraków

RECENZENCI

prac zamieszczonych w numerze:

dr hab. Ewa Czerniawska-Piątkowska, ZUT, Szczecin
prof. dr hab. Leszek Drozd, UP, Lublin
dr hab. Magdalena Gryzińska, UP, Lublin
prof. dr hab. Paweł Janiszewski, UWM, Olsztyn
prof. dr hab. Zbigniew Jaworski, UWM, Olsztyn
dr hab. Andrzej Junkuszew, prof. UP Lublin
dr hab. Aldona Kawęcka, IZ PIB, Kraków
dr hab. Daniel Lipiński, prof. UP Poznań
dr hab. Edyta Molik, UR, Kraków
dr hab. Roman Niedziółka, prof. UPH Siedlce
prof. dr hab. Roman Niżnikowski, SGGW, Warszawa
prof. dr hab. Waldemar Rastawicki,
NIZP-PZH, Warszawa
prof. dr hab. Jerzy Rola, PIWet-PIB, Puławy
dr hab. Krzysztof Rypuła, prof. UP Wrocław
dr inż. Jacek Sikora, IZ PIB, Kraków
prof. dr hab. Ryszard Słomski, IGC PAN, Poznań
dr hab. Anna Szymanowska, UP, Lublin

REDAKCJA

Redaktor naczelny: *mgr Danuta Dobrowolska*
Sekretarz redakcji: *mgr Bogusława Krawiec*
Tłumaczenie na jęz. ang.: *mgr Jerzy Pilawski*
Redaktor graficzny: *mgr Bogusława Krawiec*
Skład i łamanie: *Maria Makarewicz*
Fot. na okładce: *Kózka w Pisarzowicach*
(fot. M. Pasternak)

Redakcja informuje, że wersja drukowana czasopisma jest wersją pierwotną

Drukowano w Zespole Wydawnictw i Poligrafii Instytutu Zootechniki PIB (2019). Nakład 550 egz.

Droży
Czytelnicy

Rodzime rasy kóz

Na terenie Polski od wieków kozy były popularnymi zwierzętami utrzymywanymi w drobnych gospodarstwach. Decydowały o tym ich niewielkie wymagania żywieniowe. Dostarczały cennych produktów białkowych, takich jak mleko i mięso. Atutem gatunku jest także wczesne osiągnięcie dojrzałości płciowej i rozplodowej, co w konsekwencji przekłada się na uzyskiwanie potomstwa już w pierwszym roku ich życia, a co za tym idzie – mleka. Dlatego ważne jest określenie wpływu użytków zielonych na jakość uzyskiwanych od kóz produktów. Na przełomie XIX i XX w. na obszarze Polski dominowały w populacji kozy bezrasowe, jednak na wielu obszarach wykształciły się m.in. kozy: pokucka, karpacka, sandomierska, kazimierzowska czy śląska. W czasie II wojny światowej duża ilość zwierząt zginęła, populacja jednak szybko odbudowała się. W latach 60. XX w. liczba kóz drastycznie spadła do około 165 tys. szt. i do początku lat 80. sukcesywnie malała. Na przełomie lat 80. i 90. ponownie wzrosło zainteresowanie chowem i hodowlą kóz z uwagi na właściwości dietetyczne i prozdrowotne mleka koziego oraz jego produktów. Pogłowie krajowe szacowano wówczas na około 100 tys. szt. Hodowla bazowała głównie na rasach szlachetnych z importu (saanejska, alpejska). Stare rasy kóz, wcześniej występujące licznie na terenie Polski były sukcesywnie wypierane, aż w końcu zanikały. Należała do nich także koza karpacka. Początek XXI wieku w hodowli światowej to zwrócenie uwagi na ochronę bioróżnorodności, zachowanie ginących gatunków i ras zwierząt gospodarskich, jak również podejmowanie prób restytucji ras wypartych z hodowli. W XX w. z sukcesem przywrócono do hodowli między innymi konika polskiego, owce – wrzosówkę, świniarkę, olkuską. Powróciło do hodowli bydło białogrzebte. Obecnie trwają prace nad restytucją kóz ras: karpackiej, sandomierskiej i kazimierzowskiej. Proces odtwarzania i wprowadzania kóz rasy karpackiej do hodowli można uznać za udany. Obecnie kozy te są utrzymywane w 17 stadach a zainteresowanie hodowlą wzrasta. Dla pozostałych ras kóz są tworzone podstawowe populacje i otwierane księgi hodowlane. Duży nacisk jest kładziony na jakość surowców pochodzenia zwierzęcego, z których produkowana jest żywność dla ludzi. Małe przeżuwacze, jako zwierzęta wykorzystujące w przeważającej części pasze naturalne są oferowane do produkcji żywności ekologicznej i funkcjonalnej.

Przedstawione zagadnienia były treścią referatów zaprezentowanych na Konferencji zorganizowanej przez Zakład Hodowli Owiec i Kóz IZ PIB: „Rodzime rasy kóz i tradycyjne produkty mleczarskie”, która odbyła się 9–10 października 2018 r. w Klimkówce oraz w ZD IZ PIB Odrzechowa. Niniejszy zeszyt w dużej części został poświęcony zagadnieniom połączonym z restytucją ras kóz na terenie naszego kraju.

dr inż. Jacek Sikora

Czasopismo indeksowane przez bazę danych: PBN, Agro, Arianita, ePNP oraz Index Copernicus

WARUNKI PRENUMERATY: Cena roczna 80,00 zł

Zapraszamy na stronę internetową czasopisma: wz.izoo.krakow.pl

Anglojęzyczna wersja wybranych artykułów w wersji elektronicznej finansowana w ramach Decyzji Nr 693/P-DUN/2018 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.